

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

**ВЕЋУ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ ПРАВНО- ЕКОНОМСКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду од 20.12.2019. године именована је Комисија за оцену докторске дисертације кандидата, под насловом **„Борба против кибертероризма у стратешким документима Републике Србије”**, у саставу:

1. Проф. др Драган Симеуновић
2. Доц. др Дејан Вулетић (Институт за стратегијска истраживања)
3. Проф. др Ивана Дамњановић, ментор

Комисија је прегледала и оценила наведени докторски рад и на основу мишљења свих њених чланова Наставно-научном већу Факултета политичких наука подноси следећи

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Кандидат Ивана Лукнар рођена је 1984. године у Пећи. Диплому дипломираног социолога стекла је на Филозофском факултету у Београду са изванредним резултатима и просечном оценом преко 9. Током основних студија радила је као сарадник у настави на Филозофском факултету у Београду на предмету „Увод у социологију“. Године 2012. уписала је докторске студије политикологије на Факултету политичких наука у Београду. Током свих нивоа студија активно је учествовала у бројним пројектима, међународним конференцијама и хуманитарним акцијама за децу, као и пројектима под покровитељством Института за социолошка

истраживања Филозофског факултета. При Канцеларији за људска и мањинска права радила је на разним пројектима везаним за децу и дечја права. Такође је била учесник пројекта „Инклузивно образовање“ под покровитељством Савета Европе и Министарства образовања Италије и међународне научне конференције одржане 2014. године на поменутој тему. Ивана је одабрани добитник стипендије 30 младих истакнутих истраживача из целог света од стране SOU Open University у Шангају. Успешно је завршила семинар за израду бизнис плана организован од стране Републичке Агениције за развој малих и средњих предузећа и предузетништва, семинар за управљање ризицима у реалном сектору у области успешног пословања, као и за ефективну комуникацију у пословању. Аутор је неколико објављених радова и књиге „Теби-поучне приче за децу“, издавач Просвета. Течно говори енглески језик. Поседује основно знање немачког, шпанског и кинеског језика.

Објављени радови

Ивана (Лукнар) Васиљевић (2011, 1. децембар). Interview with professor Leslie Sklair Transnational capitalist class, *Geopolitika* Num. 47. Available on:

<http://www.geopolitika.rs/index.php/sr/intervju/360-intervju-prof-dr-lesli-skler-transnacionalna-kapitalisticka-klasa>

Ивана (Лукнар) Васиљевић (2015). Вук Караџић, национални идентитет и савремени проблеми образовања у Србији, *Национални интерес*, Бр. 2, XI, Вол. 23, стр. 9-30.

Доступно на: <http://www.nacionalniinteres.rs/CD-NI%202-2015.pdf>

Ивана (Лукнар) Васиљевић (2016). Challenges for inclusion of women in police profession. У: Д. Коларић (ур.), *Међународни научни скуп „Дани Арчибалда Рајса“: Вол. 2. Тематски зборник радова међународног значаја* (стр. 280-291). Београд: Криминалистичко-полицијска академија. Доступно на:

http://www.nsar.org.rs/sites/default/files/docs/Rajs_2016_Tom_2.pdf

Ивана (Лукнар) Васиљевић, Дане Субошић (2017). Мигрантска криза као изазов за очување националног идентитета чланица Европске уније, *Војно дело*, год. 69, бр. 3, стр. 72-88.

Ivana Luknar, Dane Subošić, Slaviša Krstić (2017, 4-5 June). Police subculture and potential stress risk. In: M Gjurovski (ed.), *Security concepts and policies - new generation of risks and threats: Vol. 2. International scientific conference Ohrid* (p.146-154). Skopje: Faculty of security.

Ивана Лукнар (2017, 7-9 новембар). Organizational Behavior in Police. У: Б. Симеуновић-Патић (ур.), *Међународни научни скуп „Дани Арчибалда Рајса“: Вол. 2. Тематски зборник радова међународног значаја* (стр.151-159). Београд: Криминалистичко-полицијска академија. Доступно на:
http://www.nsar.org.rs/sites/default/files/docs/Rajs_2017_Tom_2.pdf

Ivana Luknar (2018, 4 - 6 June). Terrorism and human rights. In: M Gjurovski (ed.), *Security System Reforms as Precondition for Euro-Atlantic Integrations. Vol. 2. International scientific conference Ohrid* (p. 94-99). Skopje: Faculty of security.

2. Основни подаци о дисертацији

Докторска дисертација **„Борба против кибертероризма у стратешким документима Републике Србије”** кандидата Иване Лукнар обухвата 228 страна стандардног формата. Рад је подељен на осам поглавља. Прво поглавље обухвата *Увод* (стр. 1-17). У другом поглављу које је названо *Кибертероризам* (стр. 18-54) кандидаткиња конструише категоријални апарат кроз седам потпоглавља: *Тероризам* (стр. 19-22), *Критеријуми класификације тероризма* (стр. 23-25), *Теоријско одређење појма кибертероризам* (стр. 26-28), *Карактеристике и појавни облици кибертероризма* (стр. 29-41), *Главни учесници и мете у кибертероризму* (стр. 42-46), *Последице кибертероризма* (стр. 47-51) и *Киберпростор* (стр. 52-54). Треће поглавље рада *Савремен друштвено-политички контекст* (стр. 55-80) сачињено је од три потпоглавља: прво, *Глобализација* (стр. 58-60), друго потпоглавље *Последице глобализације које погодују ширењу кибертероризма-макро ниво* (стр. 61-68) подељено је на два дела: *Технолошка револуција и умрежавање друштва* (стр. 63-65) и *Јаз између богатих и сиромашних* (стр. 66-68) и треће потпоглавље *Последице глобализације које погодују ширењу кибертероризма-микро ниво* (стр. 69-80) подељено је на четири дела: *Виртуелне заједнице (cybersociety)* (стр. 72-73), *Киберкултура (cyberculture)* (стр. 74-75), *Криза идентитета* (стр. 76-78) и

Алијенација (стр. 79-80). Четврти део дисертације *Кибернетички криминалитет* (стр. 81-97) садржи четири поглавља: *Интернет, погодности и злоупотреба* (стр. 82-84); *Киберкриминал* (стр. 85-89); *Дистинкција киберкриминал-кибертероризам* (стр. 90-92) и *Веза између кибертероризма и организованог криминала* (стр. 93-97). Пето поглављу дисертације, које је насловљено *Борба против кибертероризма* (стр. 98-124) кандидаткиња је поделила на три потпоглавља. Прво потпоглавље *Три фазе одбране од кибертероризма* (стр. 99-111) подељено је на три дела: *Превенција* (стр. 101-106), *Суочавање са кибертерористичким нападом* (стр. 107-109), *Санирање последица-ублажавање и ограничавање* (стр. 110-111). Друго потпоглавље овог дела рада *Мере одбране од кибертероризма* (стр. 112-119) подељено је на два дела: *Активне мере одбране од кибертероризма* (стр. 114-118) и *Пасивне мере одбране од кибертероризма* (стр. 119). Последњи део петог поглавља садржи *Нове стратегије које се примењују у борби против кибертероризма* (стр. 120-124). Шести део дисертације који је кандидаткиња назвала *Мере и поступци за сузбијање кибертероризма на регионалном и глобалном плану* (стр. 125-146) сачињен је од два потпоглавља од којих је прво *Правно-организациони аспект борбе против кибертероризма* (стр. 125-146) подељено на седам делова: *Међународна документа посвећена борби против кибертероризма* (стр. 131-133), *Мултилателарна сарадња као одговор на претњу од кибертероризма* (стр. 134), *Уједињене нације* (стр. 135-136), *НАТО* (стр. 137), *Савет Европе* (стр. 139), *ОЕБС* (стр. 140) и *ЕУ* (стр. 141-142). Друго потпоглавље шестог дела дисертације је названо *Оперативно-организациони аспект борбе против кибертероризма на регионалном и глобалном плану* (стр. 143-146). Седми део рада *Мере и поступци за сузбијање кибертероризма на националном плану* (стр. 147-193) чине два потпоглавља. Прво потпоглавље *Нормативно уређење метода за сузбијање кибертероризма у Републици Србији* (стр. 148-186) подељено је на четрнаест делова: *Национална стратегија за борбу против прања новца и финансирања тероризма* (стр. 161-162), *Национална стратегија за спречавање и борбу против тероризма за период од 2017-2021. године* (стр. 163-165), *Стратегија националне безбедности Републике Србије* (стр. 166-167), *Стратегија одбране Републике Србије* (стр. 168-169), *Стратегија за борбу против високотехнолошког криминала за период 2019-2023. године* (стр. 170), *Национална Стратегија одрживог развоја* (стр. 171-172), *еСЕЕ Агенда за развој информационог друштва* (стр. 173), *Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. године* (стр. 174-176), *Стратегија развоја електронских*

комуникација у Републици Србији од 2010. до 2020. године (стр. 177-178), Стратегија развоја индустрије информационих технологија за период од 2017. до 2020. године (стр. 179-180), Стратегија развоја мрежа нове генерације до 2023. године (стр. 181), Стратегија заштите података о личности (стр. 182-183), Стратегија развоја електронске управе у Републици Србији за период 2015–2018. године и Акциони план за спровођење Стратегије за период 2015–2016. године. (стр. 184) и Нормативно уређење употребе информационо-комуникационих технологија када су корисници малолетна деца (стр. 185-186). Друго потпоглавље *Оперативно-организациони аспекти борбе против кибертероризма у Србији* (стр. 187-193) подељено је на два дела: *Улога полиције и безбедносних служби* (стр. 187-199) и *Мере одбране и поступања са претњом од кибертероризма у Србији* (стр. 190-193). У осмом делу рада налазе се *Закључна разматрања* (стр. 194-196).

Поглавља су систематично подељена на већи број потпоглавља, чиме је учвршћена структура и олакшано читање рада. Списак коришћене литературе заузима 31 страну (стр. 197–228).

Докторска дисертација представља заокружену логичку целину у научном, стручном и методолошком смислу.

Увидом у евиденцију Факултета политичких наука и Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” у Београду, утврђено је да до сада није брањена докторска дисертација под тим насловом.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет истраживања у докторској дисертацији **„Борба против кибертероризма у стратешким документима Републике Србије“** кандидаткиње Иване Лукнар је анализа кибертероризма у стратешким документима Републике Србије. Кандидаткиња операционализује предмет истраживања фокусирањем на: 1) основне карактеристике кибертероризма и специфичности које га издвајају у односу на друге врсте кибернапада; 2) факторе који утичу на стварање кибертероризма на микро и макро социјалном нивоу; 3) досадашње политике и мере које су примењиване у борби са кибертероризмом у свету и 4) превенцију, предложене политике и мере у борби са кибертероризмом у Србији. Истраживање обухвата и друге факторе који су утицали или утичу на кибертероризам, као и актуелне

карактеристике ове појаве и њен непосредан утицај на безбедност у националној држави, региону и глобалном друштву, као и могуће начине превазилажења негативног утицаја кибертероризма по безбедност.

У средишту пажње докторског рада кандидаткиње Иване Лукнар је анализа одговарајућих стратешких докумената Републике Србије, развој и тренутно деловање одабраних стратегија које се посредно или непосредно односе на борбу против кибертероризма, као и безбедносна политика у оквиру које су одабране стратегије усвојене. У оквиру дисертације разматран је временски период почев од 2002. године од када су анализирани стратешки документи у Србији најпре почели да буду усвојени.

Просторно одређење предмета истраживања кандидаткиња је одредила у складу са тумачењем проблема кибертероризма. Кандидаткиња у свој рад уводи појам киберпростор, који превазилази физичко поимање простора и његових граница; што је имајући у виду тумачење предмета истраживања сасвим оправдано. Такође, кандидаткиња је у дисертацији тумачила мере у борби против кибертероризма које су донешене и предложене на међународном нивоу и у земљама из окружења, те је истраживањем обухватила и простор суседних држава, али и шире.

Кандидаткиња Ивана Лукнар демистификује предмет истраживања на основу вишеслојне анализе кроз три нивоа друштвено-политичке стварности: макро, мезо и микро ниво. Кандидаткиња се определила да за предмет истраживања своје докторске дисертације узме комплексну тему, чији су поједини сегменти до сада само делимично истраживани у нашој научној литератури, а никада на овако свеобухватан начин.

Из увида у урађену дисертацију Комисија закључује да је кандидаткиња при обради ове теме успешно пребродила бројне потешкоће те да је с аналитичким даром и истраживачким ентузијазмом приступила истраживању теме „Борба против кибертероризма у стратешким документима Републике Србије“. Кандидаткиња је у свом раду обрадила кибертерористичке претње и могуће одговоре на њих у свету и код нас, и изложила логички исправно изведене импликације своје анализе.

Научни циљ истраживања кандидаткиње Иване Лукнар јесте *научна дескрипција* кибертероризма и његових основних одредница. Током истраживања

кандидаткиња нуди научно објашњење фактора који су обликовали кибертероризам и допринели разумевању досадашњих мера борбе против кибертероризма у свету и код нас. У оквиру тога кандидаткиња повремено излази из оквира научне дескрипције и прелази у научну класификацију, како би што прецизније дефинисала све битне елементе за објашњење овог феномена. Теоријски циљ истраживања је утврђивање теоријско-сазнајних критеријума за изналажење и вредновање концепцијских полазишта и адекватних модела дефинисања суштине и карактера безбедносних изазова кибертероризма у Републици Србији, региону, али и широј околини како би се јасније могла сагледати и схватити сва сложеност овог проблема.

Друштвени циљ истраживања кандидаткиње Иване Лукнар односи се на скретање пажње јавности на појаву кибертероризма и претњу од кибертероризма, као и предлагање одређених мера ради превентивног деловања, спречавања и сузбијања кибертероризма у Републици Србији. Полазећи од динамике технолошког развоја, кандидаткиња указује на чињеницу да се не сме искључити могућност злоупотребе савремених информационо-комуникационих технологија, као и чињенице да је до таквих врста напада већ долазило, стога стицање нових сазнања у вези с тим могло би да буде веома корисно, и то не само из научног угла, тако да је друштвени циљ истраживања кандидата да ову проблематику приближи што ширем аудиторијуму.

У свом истраживању кандидаткиња је дошла до низа иновативних закључака, изложених прегледним и јасним научним стилем. Вишеструка сложеност предмета научног проучавања захтевала је од кандидаткиње детаљно изучавање његове структуре, као и специфично проучавање других, такође комплексно структурираних феномена који су разноликим међусобним везама и односима условно обједињени у једну динамичку појаву.

У складу са оваквим, динамичким одређењем предмета истраживања кандидаткиња се одлучила да примени адекватне методе за проучавање теме дисертације. На тај начин, резултати њеног истраживања огледају се у стицању нових сазнања, уз помоћ којих је могућ допринос решавању актуелних проблема везаних за практичну делатност надлежних органа у супротстављању кибертероризму у Републици Србији. Сечена сазнања доприносе дефинисању одређених смерница и правила за рад надлежних органа.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

У својој докторској дисертацији кандидаткиња Ивана Лукнар пошла је од основне хипотезе која гласи:

Стратешки документи у Србији не предвиђају адекватне мере за борбу против кибертероризма.

Ову хипотезу кандидаткиња је разложила на низ посебних хипотеза:

1. *Последице савременог процеса глобализације стварају на макро и микро нивоу погодно тле за развој посебног облика тероризма - кибертероризам.*
2. *На макронивоу последице савременог процеса глобализације које стварају погодно тле за развој кибертероризма су: умрежавање, развој ИТ, јаз између богатих и сиромашних.*
3. *Последице глобализације које на макронивоу стварају погодно тле за развој кибертероризма су: отуђење, криза идентитета, виртуелне заједнице, настанак различитих врста киберкултуре.*
4. *Свест о проблему кибертероризма како на међународном, тако и на државном нивоу недовољно је развијена.*
5. *Досадашње савремене активне и пасивне методе одбране од кибертероризма не развијају се истим интензитетом, као и технолошки развој и све веће умрежавање друштва.*
6. *Развој технологије омогућава све софистицираније облике кибертероризма, па самим тим и захтева унапређење досадашњих активних и пасивних метода одбране.*
7. *Опште мере борбе против кибертероризма не можемо ефикасно да применимо на специфичне појавне облике кибертерористичких акција.*
8. *Друштвено-политички миље једне државе, њена техничка опремљеност и ИТ знање (ИТ стручњаци) су фактори који утичу на мере борбе против кибертероризма у тој држави.*

Побројане посебне хипотезе представљају истраживачки оквир у оквиру ког је кандидаткиња верификовала научна сазнања о кибертероризму као безбедносној претњи. Истовремено, кандидаткиња је успела да кроз непосредно истраживање, на основу доступне научне, стручне и друге расположиве грађе систематизује и допуни досадашња сазнања по том основу.

Комисија констатује да је кандидаткиња научно потврдила како своје основне хипотезе тако и из њих изведене посебне хипотезе што указује на ваљан истраживачки приступ.

Комплексност предмета истраживања и хипотетичког оквира изискивали су коришћење великог броја општих научних и основних посебних метода, као и комбиновање приступа и методских поступака. Кандидаткиња је пошла од интегрално-синтетичког правца теоријско-методолошког приступа, чиме се не одбацује ниједан теоријско-методолошки правац, већ се врши синтеза научно-методолошких сазнања.

Од општенаучних метода, кандидаткиња се определила да користи *хипотетичко-дедуктивну методу* и *компаративну методу*, као методе које у највећој мери одговарају предмету истраживања, док је за прикупљање података користила методу *анализе садржаја*.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација кандидата Иване Лукнар на тему „**Борба против кибертероризма у стратешким документима Републике Србије**” структурно је подељена на осам делова, у оквиру којих је поред увода и закључних разматрања библиографија, биографија, списак објављених радова и прилози. Свако поглавље је подељено на више потпоглавља, од којих су нека даље разложена на одељке.

Први део дисертације садржи *Увод*, у коме су приказани предмет и циљ истраживања кроз неколико потпоглавља у којима су образложени: општи и посебни циљеви истраживања, теоријско и операционално одређење предмета истраживања, хипотетички оквир и примењен методолошки оквир. Посматрано са методолошког становишта истраживачки проблем је формулисан коректно, као и предмет истраживања, његови циљеви и задаци. Методе истраживања које је кандидаткиња применила су сасвим примерене постављеном задатку. У уводном делу је такође приказана мотивација кандидаткиње да се бави питањем кибертероризма и мерама борбе које се примењују у Србији против кибертероризма кроз усвојена стратешка документа. У посебном потпоглављу утврђен је значај и научна оправданост одабраног предмета истраживања.

Друго поглавље носи наслов *Кибертероризам* и чине га седам потпоглавља: *Тероризам, Критеријуми класификације тероризма, Теоријско одређење појма кибертероризам, Карактеристике и појавни облици кибертероризма, Главни учесници и мете у кибертероризму, Последице кибертероризма* и *Киберпростор* у којима кандидаткиња формира категоријални апарат којим ће се даље у раду служити. Кандидаткиња у другом поглављу детаљно образлаже теоријске појмове: тероризам, киберпростор и кибертероризам. У прва два потпоглавља Ивана Лукнар приказује значај који концепт тероризам има у савременим друштвеним, а пре свега политичким наукама, а затим даје детаљан преглед различитих дефиниција и класификација тероризма које се могу наћи у домаћој и страниј научној литератури. Осим тога, кандидаткиња у оквиру овог дела рада методолошки исправно теоријски обрађује концепт кибертероризам кроз четири потпоглавља, док последње, седмо потпоглавље, садржи одређење појма киберпростор. Кандидаткиња се за објашњење предмета истраживања служи ширим теоријским оквиром, те на основу актуелних критеријума и теорија класификације признатих домаћих и светских аутора операционализује појам кибертероризма као посебну форму тероризма, разматра његове главне учеснике и мете, и последице.

Приликом анализе кандидаткиња приступа предмету истраживања као феномену који се обликује и одвија под утицајем актуелног друштвено-политичког контекста. Отуда је треће поглавље под називом *Савремен друштвено-политички контекст* посвећено процесу глобализације и њеним последицама. Кандидаткиња најпре износи различита становишта о глобализацији домаћих и страних аутора. Потом у следећа два дела овог поглавља анализира последице глобализације које погодују ширењу кибертерористичких аспирација на макро и микро нивоу друштвено-политичке стварности.

Четврто поглавље дисертације насловљено је *Кибернетички криминалитет* и садржи четири потпоглавља. У овом делу рада кандидаткиња анализа појаву интернета и његове утицаје, погодности и злоупотребе. Даља контекстуализација предмета истраживања извршена је кроз интерпретацију појма киберкриминала и његове дистинкције и везе са кибертероризмом.

Пето поглавље носи наслов *Борба против кибертероризма*. У њему кандидаткиња, да би на задовољавајући начин објаснила различите начине борбе

против кибертероризма, најпре приказује три фазе одбране од кибертероризма (превенција, суочавање са кибертерористичким нападом и санирање последица кибертероризма), где сваку фазу одбране излаже у посебном одељку. Потом излаже активне и пасивне мере одбране, закључно са новим стратегијама које се примењују у борби против кибертероризма.

Шесто поглавље дисертације насловљено је *Мере и поступци за сузбијање кибертероризма на регионалном и глобалном плану* подељено је на два потпоглавља и неколико одељака. Кандидаткиња у првом потпоглављу овог дела дисертације разматра правно-организациони аспект борбе против кибертероризма, где представља међународна документа, модалитете и домете мултилатералне сарадње и препоручен правно-организациони оквир на ову тему од стране: Уједињених нација, НАТО, Савета Европе, ОЕБС-а и ЕУ. Овај сегмент дисертације садржи и део рада у којем је изложен оперативно-организациони аспект борбе против кибертероризма на регионалном и глобалном плану.

У седмом поглављу, које носи наслов *Мере и поступци за сузбијање кибертероризма на националном плану* кандидаткиња у посебним потпоглављима обрађује нормативно уређење метода за сузбијање кибертероризма у Републици Србији кроз следеће усвојене стратегије: *Национална стратегија за борбу против прања новца и финансирања тероризма, Национална стратегија за спречавање и борбу против тероризма за период од 2017-2021. године, Стратегија националне безбедности Републике Србије, Стратегија одбране Републике Србије, Стратегија за борбу против високотехнолошког криминала за период 2019-2023. године, Национална Стратегија одрживог развоја, еСЕЕ Агенда за развој информационог друштва, Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. године, Стратегија развоја електронских комуникација у Републици Србији од 2010. до 2020. године, Стратегија развоја индустрије информационих технологија за период од 2017. до 2020. године, Стратегија развоја мрежа нове генерације до 2023. године, Стратегија заштите података о личности, Стратегија развоја електронске управе у Републици Србији за период 2015–2018. године и Акциони план за спровођење Стратегије за период 2015–2016. године. Кандидаткиња се у овом делу рада не задржава на пуком набрајању и опису деловања усвојених стратегија у Републици Србији на поменути тему, већ аналитички сагледава њихове идејне поставке, програм и циљеве, као и њихове међусобне везе, али и релације са мерама*

и поступцима за сузбијање кибертероризма које су усвојене и предложене на глобалном плану од стране међународне заједнице. Кандидаткиња је у посебном одељку седмог поглавља образложила правни оквир којим се уређује и забрањује злоупотреба информационо-комуникационих технологија у случајевима када су малолетна лица корисници или жртве. У последњем делу седмог поглавља дисертације кандидаткиња разматра оперативно-организационе аспекте борбе против кибертероризма који се примењују у Републици Србији почевши од улоге полиције и безбедносних служби закључно са усвојеним мерама одбране и поступања са претњом од кибертероризма.

Осми део рада садржи *Закључна разматрања* у којима кандидаткиња Ивана Лукнар сумира претходно изнете ставове у горе наведеним поглављима. Потом следе остали делови који иду уз дисертацију: *литература, биографија кандидаткиње, списак објављених радова и прилози (три прилога)*.

Остварени резултати и научни допринос дисертације

Методолошку основу овог рада чини теоријско истраживање које је у великој мери засновано на минуциозној анализи садржаја докумената, научне и стручне литературе еминентних домаћих и страних аутора, као и правних аката, стратешких докумената и извештаја који се односе на поједине аспекте предмета истраживања.

Да би квалитетно истражила предмет истраживања свог докторског рада, кандидаткиња Ивана Лукнар је морала да пре свега конструише чврст и кохерентан категоријални апарат, односно да ослањајући се на постојећу научну литературу теоријски концептуализује појам кибертероризма. Затим је било неопходно анализирати контекст у коме се кибертероризам јавља, укључујући такве факторе обликовања савременог света попут глобализације, како на макро нивоу, тако и на микро нивоу где је повезана са стварањем киберкултуре али и негативним појавама као што је све израженија и чешћа криза идентитета и све распрострањеније отуђење. У централним деловима своје докторске дисертације кандидаткиња је најпре обрадила сличности и разлике између концепата киберкриминала и кибертероризма. Затим је дала преглед мера одбране од тероризма и њених фаза, као и нових стратегија и иницијатива присутних у овом домену на глобалном и регионалном плану. Кључни сегмент рада кандидаткиње Иване Лукнар доноси детаљну анализу националних стратегија Републике Србије релевантних за борбу

против кибертероризма, која се на задржава на пукој дескрипцији већ доноси и закључке о њиховом синергијском ефекту и евентуалним пропустима.

Из наведеног произилази да је на основу теме, којом се као с предметом овог истраживања кандидат бавио, било неопходно поставити низ основних питања и пратећих потпитања, као што су пре свега:

- Шта се у савременој научној литератури подразумева под појмом кибертероризма, и како се овај концепт теоријски може довести у везу али и у довољној мери разлучити од сродних концепата тероризма и киберкриминала?
- На које све начине савремени друштвени контекст, пре свега глобализација и њене последице, утиче на појаву и обликовање кибертероризма?
- Како се у научном али и у оперативном смислу дефинише борба против кибертероризма, које се њене фазе могу идентификовати и у којој мери и на који начин је она регулисана у регионалним и глобалним међудржавним односима?
- У којој мери је борба против кибертероризма присутна у стратешким документима Републике Србије и на који начин?
- Да ли су мере превиђене стратешким документима Републике Србије довољне да омогуће адекватан одговор на кибертерористичке претње?
- Каква је улога полиције и безбедносних служби у сузбијању кибертероризма у Републици Србији?

и на њих свакако дати и ваљане одговоре, што је кандидаткиња веома успешно и урадила.

Комисија је установила да је кандидаткиња Ивана Лукнар, на основу коректно дефинисаног проблема, предмета, циљева и хипотеза истраживања на задату тему, остварио у свом докторском **раду следеће резултате и научни допринос:**

Кандидаткиња је изабрала веома значајну и актуелну тему која у Србији није довољно истраживана и аргументовано је указала на потребу да се на један свеобухватан начин, обради нормативни оквир за борбу против кибертероризма у Србији садржан у њеним стратешким документима. Највећи научни допринос докторске дисертације кандидаткиње Иване Лукнар огледа се управо у детаљној

анализи и синтетичком приказу оних елемената националних стратешких докумената који се могу односити на борбу против кибертероризма.

Нарочито значајан допринос науци представља указивање на пропусте у националним стратегијама, односно оне неопходне елементе у борби против кибертероризма који недостају у стратешким документима Републике Србије, као и њено указивање на чињеницу да су проблеми одбране од кибертероризма (и, у мањој мери, од других претњи у киберпростору) и техничке и политичке природе, те да се морају разрешавати на оба ова плана.

Комисија констатује да је у раду примарно коришћена референтна литература еминентних домаћих и страних аутора. Број цитата и приложени списак литературе, који броји 396 библиографских јединица – научних монографија и чланака, нормативних аката и стратешких докумената као и пробраних медијских извештаја – доприносе уверењу Комисије да је кандидаткиња имала у свом раду богате документационе изворе и добро одабрану библиографску теоријску подршку. Опредељење кандидата да се у свом истраживању користи референтном домаћом и страном литературом и другим документима, као и избор релевантних метода истраживања учвршћује закључак Комисије о свеобухватно исправној и модерној методолошкој усмерености кандидата.

5. Закључак Комисије

Докторска дисертација Иване Лукнар под насловом **„Борба против кибертероризма у стратешким документима Републике Србије”** обрађује научно значајну и сложену проблематику, а постигнути резултати истраживања представљају запажен допринос у смислу ваљаног обухватања теме, с једне, и стварања могућности њеног даљег и дубљег сагледавања, с друге стране.

На основу анализе и критичке оцене докторске дисертације, Комисија једногласно закључује следеће:

- Докторска дисертација под напред наведеним насловом је урађена у складу са усвојеним пројектом и одобрењем Наставно–научног већа Факултета политичких наука.

- Докторска дисертација је резултат самосталног теоријског рада и спроведеног истраживања кандидата. У њој су систематизована и верификована постојећа научна сазнања о предмету истраживања и сазнања до којих се дошло спроведеним истраживањем. Она представља логичку и заокружену целину са свим неопходним елементима код овакве врсте писаних материјала, а посебно научних радова.
- Докторска дисертација Иване Лукнар представља темељну и систематску компаративну анализу борбе против кибертероризма у стратешким документима Републике Србије и међународним документима која се баве кибербезбедношћу глобалног друштва, из историјске и компаративне перспективе, и има низ особина озбиљно обрађеног докторског темата. У том погледу, дисертација представља теоријски допринос политичким наукама, науци о безбедности, социологији, али и друштвеним наукама уопште.
- Докторска дисертација је писана разумљивим, једноставним, стручним језиком, као и рецептивно-адекватним стилем.
- Рад представља значајан научни допринос у образовно–васпитном смислу, као основа за даља истраживање у тој области.

6. Предлог Комисије

На основу укупне и критичке оцене садржаја докторске дисертације, чланови Комисије једногласно оцењују да докторска дисертација кандидаткиње Иване Лукнар под насловом **„Борба против кибертероризма у стратешким документима Републике Србије”** представља оригинално и вредно научно дело, настало самосталним истраживачким радом, и да као такво има довољну теоријску и практичну вредност да би могло бити јавно брањено. Имајући у виду значај истраживања и проблематике, резултате истраживања и изведене закључке, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију кандидаткиње Иване Лукнар под насловом **„Борба против кибертероризма у стратешким документима Републике Србије”** и једногласно се опредељује да

ПРЕДЛОЖИ

1. Да Наставно-научно веће Факултета политичких наука Универзитета у Београду прихвати позитивну оцену докторске дисертације Иване Лукнар под насловом **„Борба против кибертероризма у стратешким документима Републике Србије”** и одреди Комисију за одбрану докторске дисертације.

2. Да се стави на увид научној јавности оцењена докторска дисертација Иване Лукнар и овај Извештај о оцени докторске дисертације да би се стекли сви услови за њену јавну одбрану.

У Београду,

9. октобар 2019.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

Проф. др Драган Симеуновић

Доц. др Дејан Вулетић

Проф. др Ивана Дамњановић